

Marco D'Eramo: Radioaktiv rättfärdighet

[Ur [Sidecar](#), 11 maj 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Vi kommer alla att bli radioaktiva och lyckliga. Kontaminerade och självgoda. Geigermätaren kommer att ticka frenetiskt när demokratin besegrar barbariet. Ty i Europa är vi med full fart på väg mot en kraftmätning med kärnvapen. Vi rycker fram mot avgrunden med samma glada tanklöshet som när stormakterna kastade sig in i Första världskriget, som det återberättas i Christopher Clarks fina verk *The Sleepwalkers: How Europe Went to War in 1914* [Sömngångarna: hur Europa gick ut i krig 1914] från 2012. Men till skillnad från då är dagens sömngångare nedsövda.

Lamslagna av de fasor som begås i Ukraina märker vi inte den upptrappning som äger rum framför våra ögon. Jag talar inte bara om Rysslands intensifierade krigsansträngningar och den sanslösa brutalitet som dess väpnade styrkor uppvisar. Inte heller om västs allt tyngre sanktioner mot Moskva eller inflödet av allt kraftfullare och mer sofistikerade vapen från NATO:s medlemsländer till Kiev. Istället är den mest oroande upptrappningen krigsretoriken. Under denna konflikt är propagandan avgörande, kanske ännu mer än själva slagfältet.

Under de senaste veckorna har bildliga uttryck som ”krigsbrott”, ”folkmord” och ”grymheter” tagits i bruk (före kriget skrev jag en artikel i *Sidecar* om användningen av grymheter som politiskt verktyg). Låt oss vara tydliga: grymheter har förvisso begåtts, och fler kommer att ske. Krig är per definition grymma: annars skulle de vara mer som en sporthändelse, ett tornerspel. Ändå är det ovanligt att kalla bombningarna av Hiroshima och Nagasaki för ett folkmord eller en grymhet. Grymheter begås under *alla* krig, men fördöms bara under *vissa* krig. Dessa kategorier åberopas i det specifika syftet att utesluta alla möjligheter till förhandling. Det är ingen slump att stackars Macron (som nonchalerades av USA och hånades av Putin efter timmar av meningslösa samtal) protesterade mot den verbala intensifiering som anklagelserna för ”folkmord” innebar. Man kan inte förhandla med en krigsbrottsling, det går inte att sluta avtal med en massmördare. Om Putin är den nya Hitler så är det enda som återstår att rasera det nya riket till grunden. Det finns inte utrymme för överläggningar, så det finns ingen utväg.

Förvisso inget utrymme. Vem minns de fyra förhandlingsomgångar mellan Ryssland och Ukraina som hölls mellan 28 februari och 10 mars (tre i Belarus, en i Turkiet)? Då verkade ett avtal möjligt, nu är det otänkbart. Den känsla vi alla hade från början – att USA inte skulle bli missnöjda över en rysk invasion, och att de inte gjorde så mycket för att undvika den – bekräftades alltmer vartefter månaderna gick. Så tidigt som i mars, då det blev uppenbart att ingen ville förhandla om ett fredsavtal, varnade en av de ledande forskarna om stalinismen, Stephen Kotkin (inte precis känd för att vara mjuk mot Ryssland), i en intervju i *The New Yorker*:

Problemet ... är att det är svårt att lista ut hur man ska trappa ner, hur man ska ta sig ur spiralen av ömsesidig maximalism. Vi höjer insatserna med allt fler sanktioner och annulleringar. Det finns ett tryck på vår sida att ”göra något”, eftersom ukrainare dör varje dag medan vi på sätt och vis står vid sidan om militärt. (Trots att vi, som jag sa, förser dem med vapen och gör en hel del i cyberrymden). Trycket är att vara maximalistisk från vår sida, men ju mer man tränger in dem i ett hörn desto mindre har Putin att förlora, desto mer kan han tyvärr höja insatsen. Han

har många redskap som kan skada oss och som han inte har använt. Vi behöver trappa ner från den maximalistiska spiralen och vi behöver lite tur och välgång, kanske i Moskva, kanske i Helsingfors eller Jerusalem, kanske i Beijing, men helt säkert i Kiev.¹

Sedan dess har det gått två månader, och situationen har bara förvärrats. Den 26 april sa den brittiske biträdande försvarsministern, James Heappey, till ukrainarna att de borde föra in kriget på ryskt territorium. Dessa personer i det västeuropeiska politiska etablissemanget är medvetna om att det faktum att Putins militära framryckning har bromsats, tvärt emot vad sunda förnuftet säger i själva verket har undergrävt hoppet om fred. Kreml kan aldrig blotta sig inför den ryska opinionen och sätta sig i samtal utan att ha uppnått något av sina mål med kriget, ty det skulle visa att deras offensiv har misslyckats. Och NATO har för sin del inget intressen av att trappa ner konflikten. De kommer inte att låta Ryssland slippa straff, varken för grymheterna i Butja eller olydnaden mot den ledande stormakten USA.

Utvecklingen av kriget har visat att Rysslands militära makt överskattades. På samma sätt som Tyskland har kallats en ekonomisk jätte och politisk dvärg, har Putins Ryssland fram till nyligen betraktats som en ekonomisk dvärg och militär jätte. Men en jättedvärg är en självmotsägelse, och Moskvans militära makt är mer sannolikt i linje med sin ekonomiska förmåga – ett BNP större än Spanien men mindre än Italien. Det blev slående tydligt den 14 april, när robotkryssaren *Moskva*, den ryska Svartahavsflottans flaggskepp, sänktes. Oavsett vad som är sant om dess fränfalle, vare sig det sjönk på grund av en brand – som antyder att den ryska flottan är i ett så bedrövligt tillstånd att den inte kan släcka en sådan eldsvåda – eller på grund av ett ukrainskt missilangrepp – som tyder på att Ryssland saknar teknologin att slå tillbaka en offensiv mot sitt mest avancerade fartyg – så visade katastrofen det som återvändsgränderna på marken redan visade: att Putins Ryssland också kan definieras med den hånfulla ordvändning som *Financial Times*' reporter en gång använde för att beskriva Sovjetunionen under Gorbatjov, ett "Övre Volta med raketer".

Men mer konkret har *Moskvas* dåliga antimissilsystem lärt Pentagon, att om det är så här det står till med Rysslands elektroniska system, så är den risk som dess kärnvapenarsenal utgör bara relativ. Som Andrew Bacevitj anmärker i *The Nation*, är

det mest generande för de amerikanska beslutsfattarna att misslyckandet för Putins "special-operation" visar att det ryska "hotet" i grund och botten är en bluff. *Bortsett från ett självmordsangrepp med kärnvapen utgör inte Ryssland något som helst hot för USA.* (Kursiverat för trögtänkta.) Inte heller utgör det något större hot för Europa. En armé som hindras när den försöker besegra de hopplockade trupper som har rafsats ihop för att försvara Ukraina, kommer inte att räcka så långt om Kreml skulle välja att angripa NATO:s europeiska medlemmar. Den ryska björnen har i själva verket ryckt ut sina egna tänder.²

Bacevitj är för snabb när han utesluter möjligheten av ett självmordsangrepp med kärnvapen, men han har också fel på en annan punkt. Det är sant att Ryssland inte utgör något allvarligt hot för USA och dess försvarsarsenal, skyddat som det är av ett nätverk av satelliter och topptechnologi. Men Europa då? Europas städer är verkligen i riskzonen, både på grund av sitt mer blygsamma skydd och närheten till Ryssland (det vill säga, den relativa snabbhet med vilken Ryssland skulle kunna angripa dem). Berlin ligger bara 100 mil från den ryska gränsen. Låt oss inte glömma att konflikten mellan NATO och Ryssland helt och hållet har ägt rum i Europa. Det skulle vara tredje gången på

1 [The New Yorker](#), 11 mars 2022.

2 [The Nation](#), 28 april 2022.

lite mer än ett sekel som USA utkämpar ett krig på den europeiska kontinenten utan att tvingas drabbas av konsekvenserna av det hemma (i mars medgav CIA:s förutvarande chef Leon Panetta att USA redan utkämpar ett ombudskrig i Ukraina).

Nu har NATO och USA börjat tala som segrare, och diskuterar öppet vilka straff ett besekrat Moskva ska få. ”Vi vill se Ryssland så försvagat att det inte kan göra de saker som det har gjort när det invaderade Ukraina”, säger USA:s försvarsminister Lloyd Austin. Samtidigt förutsäger Francis Fukuyama att ”Ryssland är på väg mot ett fullständigt nederlag i Ukraina” – som ”kommer att göra det möjligt för ’friheten att födas på nytt’ och få oss att slippa rädslan för den globala demokratis försämrade tillstånd. Andan från 1989 kommer att fortleva tack vara ett gäng modiga ukrainare.” Dessutom, skriver Fukuyama, kommer kriget att bli

en bra lärdom för Kina. Precis som Ryssland har Kina under det senaste decenniet byggt upp en till synes högteknologisk militärmakt, men den saknar stridserfarenhet. Det ryska flygvapnets bedrägliga insatser skulle troligen upprepas av Folkets befrielsearmés flygvapen, som på samma sätt inte har några erfarenheter av att hantera komplicerade flygoperationer. När det kinesiska ledarskapet funderar på en framtida aktion mot Taiwan får vi hoppas att de inte kommer att lura sig själv om sin egen förmåga på samma sätt som ryssarna har gjort.³

Kort sagt, ”tack vare ett gäng modiga ukrainare” blir försvaret av den fria världen ett oväntat tillfälle för USA att på nytt bekräfta sin globala dominans och befästa ett imperium som några månader tidigare hade diagnosticerats med oåterkalleligt förfall. Som Pankat Mishra skriver: ”efter att ha förödmjukats i Irak och Afghanistan, och hemma av Trump, blev exportörerna av demokrati och kapitalism demoraliserade. Men Putins illdåd i Ukraina har nu gjort det möjligt för dem att få Amerika att se stort ut igen.”⁴ (Alla utnyttjar kriget för att göra upp personliga mellanhavanden: Boris Johnson använder det till exempel för att ge Tyskland problem, som en liten hämnd för förödmjukelserna han drabbades av under förhandlingarna efter Brexit.)

Det största problemet är, att ju mer Ryssland känner sig inträngt i ett hörn, desto mer kommer det att begränsas av sin militära svaghet, och desto mer kommer det att frestas att kompensera det med kärnvapenhot. Av erfarenhet vet vi att hot inte går att dra ut på i all oändlighet – förr eller senare måste de genomföras, även om de är helt kontraproduktiva (som Putin själv har fått betala dyrt för efter beslutet att inleda kriget). ”Pressa inte en desperat fiende alltför hårt”, varnade Sun Tzu för omkring 2.400 år sedan.

Det här är en annan upptrappning än den Kotkin beskrev, men effekten blir densamma. När det går illa för Ryssland i Ukraina är deras fiender inte längre tvungna att förhandla. Därför blir de mer oförsonliga och förändrar förhandlingsvillkoren, vilket får Ryssland att öka sina ansträngningar, och så vidare. Det första offret för detta är det ukrainska folket. Resultatet av strandade förhandlingar är bombardemang av fler städer och fler civila dödsoffer. Väst kommer att fortsätta att basunera ut sina värderingar över deras lik (om de inte beslutar sig för att intervensera direkt och utlöser ett kärnvapenkrig). För att använda ett gammalt ordspråk: det är lätt att leka hjälte när någon annans liv står på spel.

Samtidigt har den ryska invasionen redan orsakat obotliga skador. Den har visat hur lite miljöfrågan betyder för de ”framsynta” eliter som styr samhället. Varje internationell kris blir ännu en möjlighet

3 [American Purpose](#), 10 mars 2022.

4 [London Review of Books](#), 24 mars 2022.

att förvisa vår planets framtid längst ner i prioritetsordningen. Det är en pandemi, alltså glömmet vi bort miljön. Krig i Ukraina? Låt oss börja med hydraulisk spräckning (frackning) i full skala. De får oss redan att svälja kärnkraftens återkomst. Fler kolkraftverk, mer gas från vår ”demokratiska” allierade [Egyptens president] al-Sisi – allt är bättre än att sluta ett avtal med det gemena Kreml.

Den ryska invasionens andra offer är EU, som kommer att slitas sönder även om det slipper missilangrepp. Tysklands fantasier om en ny *Ostpolitik* har gått upp i rök, franska drömmar om (relativt) militärt självstyre har skingrats och relationerna mellan Rom och Kreml (som har upprätthållits under hela kalla kriget) har avbrutits. Framförallt har varje föreställning om Unionens politiska självstyre nu utplånats. Europa har i sin helhet omgrupperat sig kring NATO, samma organisation som Macron 2019 kallade ”hjärndöd”. Tvärtom, *Monsieur le Président*: idag är det köer utanför NATO:s biljettlucka.

Men inte nog med det: den ryska invasionen, vars mål är att ”avnazifiera” Ukraina, har också givit nyfascismen och auktoritarismen förnyad legitimitet över hela Europa. Högern bedöms inte längre utifrån sina diktatoriska ingivelser, utan utifrån sin relativa fientlighet mot eller sympati för Putin. Polen, som EU har ställt inför rätta för att kränka dess rättssäkerhet, upphöjs mirakulöst till ett bålverk för demokrati, medan Ungern fryses ut ännu mer för sin ljumt ryskfientliga hållning.

Putin har utfört två mirakel. Det första är att ha skapat Ukraina. Om en nation för att existera politiskt först måste se sig själv som en gemenskap, och om denna gemenskap bara går att föreställa sig när de döda blir *våra döda*, då har den ryska invasionen i sanning givit Ukraina liv, inte bara som geografisk enhet, inte ens bara som en politiskt diplomatisk skapelse (kom ihåg att Ukraina från 1300-talet till 1991 alltid har befunnit sig under utländsk kontroll) utan som en gemenskap, som en känsla av att tillhöra ett folk.

Det andra miraklet har varit att legitimera de ukrainska nynazisterna i världens ögon. Att notera här, för alla som kanske inte har läst dem, är två utmärkta rapporter om den europeiska yttersta högern som publicerades innan invasionen av Ukraina, en i *Harpers*, den andra i *Die Zeit*, som båda handlar om de ukrainska nynazisterna och deras ledande organisation, Azovbataljonen (nu ett regemente).⁵ När de ryska stridsvagnarna korsade gränsen blev Azovbataljonen en grogrund för hjältar. Denna förvandling gränsar till det löjligen – om den inte vore så tragisk. Den har uttryckts i intervjuer, som den i *La Repubblica*, som citerar befälhavaren för det andra regementet: ”Jag är ingen nazist, jag läser Kant för mina soldater”. Befälhavaren fortsätter med att citera den välkända avslutningen i *Kritik av det praktiska förnuftet*: ”Två saker fyller sinnet med ständigt ny och allt större beundran och vördnad ju oftare och orubbligt vi reflekterar över dem: den stjärnbestrodda himlen över mig och den moraliska lagen inom mig.”⁶ Allt detta påminner om SS, som var välkända för att ha en utsökt smak för tysk romantisk musik.

Detta visar att under propagandakrig gäller inte lagen om det uteslutna tredje.* Det stämmer inte, att om ens motståndare har fel så måste motståndarens motpart ha rätt. Lögner under krig är inte symmetriska, två fiender är fullt förmögna att ljuga samtidigt. Det är därför det är barnsligt att anklaga alla som ifrågasätter västs berättelse om kriget för att vara Putinkramare. Det faktum att Putin, för

5 Se [Harper's magazine](#), januari 2021, och [Die Zeit](#), 11 februari 2021.

6 [La Repubblica](#), 25 mars 2022.

* Lagen om det uteslutna tredje är en lag inom logiken. Den kan uttryckas så här: Låt E vara en godtycklig egenskap. Antingen saknar alla ting egenskapen E eller också har något ting egenskapen E, det finns ingen tredje möjlighet – öa.

att låna Roosevelts ord, är ”en jävel”, betyder inte att hans fiender är änglar. Och motsatsen är också sann – västs cynism måste inte omvandla Putin till ett helgon.

Det är slående hur USA alltid iscensätter samma manus och framställer sig som det godas imperium som ibland drabbar samman med det ondas imperium, och ibland med en skurkstat eller en galen brottsling. I över 80 år har vi fått se samma västernfilm. Men i verkligheten liknar mänsklighetens historia mer en spagettivästern än den amerikanska varianten: en historia utan hjältar och bovar, där alla agerar hänsynslöst i sitt eget intresse, eller det de (ofta felaktigt) uppfattar som sådant. Låt oss bara hoppas att historien inte den här gången slutar med att Joe Biden rider ensam mot en solnedgång som skymms av ett svällande svampmoln.

PS I motsats till de flesta kommentatorer med självaktning, skulle jag bli väldigt lycklig om jag motsägs av fakta och tvingas medge att jag har begått ett enormt misstag. Mest av allt skulle jag vara lycklig över att helt enkelt vara vid liv. DS